

ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ КОНЦЕСІЙНИХ УГОД У РАМКАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ ДПП

Н.Ю. Долгопол

Метою статті визначено інтерпретацію облікових аспектів концесійних угод у рамках реалізації проєктів державно-приватного партнерства. Проаналізовано процеси реалізації проєктів ДПП та визначено, що найчастіше для реалізації договорів ДПП використовується така форма, як концесія. Наведено характеристику положень законів України «Про державно-приватне партнерство» та «Про концесію». Досліджено історичні аспекти розвитку концесії та надано характеристику основним її етапам. Доведено, що в основу проєкту ДПП має бути покладена ефективність ланцюга «інвестиції–збут–вигода». Проаналізовано зарубіжну практику співпраці сторін у рамках проєктів ДПП та виявлено, що найпоширенішою моделлю реалізації концесійних угод є BOT (Built–Operate–Transfer – будувати–експлуатувати–передавати). Визначено перелік видів робіт за кожним видом концесії в рамках ДПП за моделлю BOT.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, концесія, бухгалтерський облік, приватні партнери, облікова політика, вид концесійної угоди.

УЧЕТНЫЕ АСПЕКТЫ КОНЦЕССИОННОГО СОГЛАШЕНИЯ В РАМКАХ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТОВ ГЧП

Н.Ю. Долгопол

Целью статьи определена интерпретация учетных аспектов концессионных соглашений в рамках реализации проектов государственно-частного партнерства. Проанализированы процессы реализации проектов ГЧП и определено, что чаще всего для реализации договоров ГЧП используется такая форма, как концессия. Приведена характеристика положений законов Украины «О государственно-частном партнерстве» и «О концессии». Исследованы исторические аспекты развития концессии и охарактеризованы основные ее этапы. Доказано, что в основу проекта ГЧП должна быть положена эффективность цепи «инвестиции–сбыт–выгода». Проанализирована зарубежная практика сотрудничества сторон в рамках проектов ГЧП и выявлено, что самой распространенной моделью реализации концессионных соглашений является ВТО (Built–Operate–Transfer – строить–эксплуатировать–передать). Определён перечень видов работ по каждому виду концессии в рамках ГЧП по модели ВТО.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, концессия, бухгалтерский учет, частные партнеры, учетная политика, вид концессионного соглашения.

ACCOUNTING ASPECTS OF CONCESSION AGREEMENTS WITHIN THE FRAMEWORK OF PPP PROJECT IMPLEMENTATION

N. Dolgopol

Interpreting of concession agreements accounting aspects in the framework of public-private partnership (PPP) projects is the purpose of the article. PPP project implementation processes are analyzed and it is determined that concession is the most often used type of PPP agreements. Characteristics of the Laws of Ukraine "On Public-Private Partnership" and "On Concession" provisions are given. Historical aspects of concession development are studied and its main stages are characterized. It is proved that the PPP project should be based on the efficiency of the "investment-sales-profit" chain. The foreign practice of the parties' cooperation within PPP projects framework is analyzed and it is revealed that the most common model of implementation of concession agreements is BOT (Built-Operate-Transfer). The list of types of works for each type of concession within the PPP according to the BOT model is revealed. When determining of accounting objects for PPP projects in the form of concessions in the field of tourism and recreation, it is proposed to build into the accounting system tools and registers that will assess not only the economic efficiency of the project but also its social impact at the region and country. Enterprises providing public services related to the operation and maintenance of concession facility are invited to implement accounting practices that will assess the non-financial indicators of enterprise impact on the regional ecology, employment and cultural level of population. The sequence of accounting system modeling for business transactions in the implementation of concession agreements, namely: definition of accounting objects in accordance with the form of the agreement, type of object and features of business processes of public-private partnership project in the form of concession, which includes acquisition, production, modernization, lease, distribution of financial results from the operation of concession facility, payment of concession fees. According to the selected for concession agreements accounting objects it is proposed to introduce of special accounts for PPP project income and expenses in the enterprise accounts working plan or to develop a system of analytical accounts for relevant operations. An important condition for the preparation of quality information resources for PPP project management is documentation, which requires development of primary accounting documents forms and registers for the systematization of information for each project.

Keywords: public-private partnership, concession, accounting, private partners, accounting policy, type of concession agreement.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Як окремий правовий інститут Державно-приватне партнерство (ДПП) з'явилося в

Україні у 2010 р. після нормативного закріплення в законодавчому полі шляхом прийняття Закону України «Про державно-приватне партнерство». У розвинених країнах ДПП розглядається як одна з умов успішного соціально-економічного розвитку, можливість реалізації державних програм за участю приватних партнерів, стабільного інвестування коштів у довгострокові проекти. В Україні сьогодні не вистачає стабільності не лише економічної, але й законодавчої, що негативно впливає на реалізацію проектів ДПП. Так, за даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на 01.01.2020 р. на засадах ДПП укладено 187 договорів, з яких реалізуються лише 52 договори (34 договори концесії, 16 договорів про спільну діяльність, 2 інші договори), 135 договорів не реалізуються (у 4-х договорів закінчено термін дії, 18 договорів розірвано, 113 договорів не виконується) [1]. Таким чином, найчастіше для реалізації договорів ДПП використовується така форма, як концесія.

Така негативна статистика пов'язана з недосконалістю нормативно-правової бази державно-приватного партнерства в Україні, яка перебуває в процесі розвитку, гармонізації та взаємоузгодження, нерозумінням бізнес-структурами переваг партнерства з органами публічної влади, низьким рівнем обізнаності щодо можливостей такої форми співробітництва. Для запобігання ризикам інвестування в проекти ДПП та розробки комплексного плану заходів, які сприятимуть досягненню цілей зазначеної форми співробітництва, важливе значення має вибір форми її здійснення та розробка відповідного обліково-аналітичного забезпечення для реалізації етапів ДПП. Така ситуація ставить певні теоретико-практичні завдання перед вітчизняною обліковою наукою, які полягають у дослідженні сутнісних характеристик різних форм публічно-приватного партнерства з розробкою інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку для кожного виду співпраці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості розвитку та різні економічні аспекти реалізації проектів державно-приватного партнерства досліджували вітчизняні й зарубіжні вчені, зокрема В.Т. Батіщев, Н.М. Батіщева, Д.О. Грицишен, Н.В. Головченко, М. Джеррард, В.В. Євдокимов, І.В. Клименко, Т.М. Кришталь, Л.А. Куришко, П.О. Куцик, С.Ф. Легенчук, С.П. Ніколаєва, Н.Л. Правдюк, К.В. Романчук, С.В. Рудейчук, Т.І. Хомуляк та ін.

Змістовний аналіз підходів до визначення терміна «державно-приватне партнерство» було проведено В.В. Ковальчуком [2], Г.О. Комарницькою [3], І.П. Петровою [4]. Визначення сутності та принципів характеристик ДПП для виявлення основних напрямів

впливу на систему бухгалтерського обліку кожного партнера такої співпраці зробили С.В. Рудейчук [5], О.І. Никифорук, Ю.В. Гусев та Л.Ю. Чмирьова [6]. Питання ідентифікації об'єктів бухгалтерського обліку операцій за договорами концесії розглядали С.В. Свірко та В.В. Ковальчук [7]. Проте слід зазначити, що найменш дослідженими є питання розвитку бухгалтерського обліку, формування та реалізації проектів ДПП у формі концесії, які не порушувалися вітчизняними вченими та потребують удосконалення.

Метою статті є визначення та інтерпретація облікових аспектів концесійних угод у рамках реалізації проектів ДПП.

Виклад основного матеріалу дослідження. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 р. № 2404-VI визначає державно-приватне партнерство як «співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами-підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому Законом та іншими законодавчими актами» [8].

Механізм державно-приватного партнерства за рахунок різноманіття форм, видів і сфер його застосування є інструментом розв'язання певних завдань довгострокового характеру в різному контексті – від застосування тільки інфраструктурних і соціальних проектів загальнодержавного рівня до адаптації й розроблення особливо перспективних технологій для новітніх точок зростання саме там, де розташовуються місткий людський капітал і науковий потенціал [9, с. 127].

З урахуванням особливостей кожного окремого проекту договір концесії, договір про спільну діяльність або змішаний договір ДПП видаються найбільш доцільними правовими інструментами для структурування правовідносин між приватним партнером та ЦОВВ/МОВВ/ОМС для залучення інвестицій [10]. При цьому найбільш розвинутою, перспективною та комплексною формою партнерства за рахунок довгострокового характеру є концесія, яка дозволяє учасникам здійснювати стратегічне прогнозування та планування своєї діяльності, а також диверсифікувати ризики, що сприяє підвищенню життєдіяльності проектів ДПП.

Відповідно до положень нового закону України «Про концесію», який визначає правові, фінансові та організаційні засади реалізації проектів, що здійснюються на умовах концесії, концесія – це форма здійснення державно-приватного партнерства, що передбачає

надання концесієдавцем концесіонеру права на створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт та технічне переоснащення), та/або управління (користування, експлуатацію, технічне обслуговування) об'єктом концесії, та/або надання суспільно значущих послуг у порядку та на умовах, визначених концесійним договором, а також передбачає передачу концесіонеру переважної частини операційного ризику, що охоплює ризик попиту та/або ризик пропозиції [11]. Таким чином, відмінністю концесії від решти форм реалізації проєктів ДПП є те, що держава, як одна із сторін, має монопольне право на певні ресурси або зайняття певною діяльністю.

Спільними ознаками щодо трактування сутності концесії є: предмет концесії (державна або муніципальна власність, монопольні види діяльності держави або муніципалітету); мета (задоволення суспільних потреб); один із суб'єктів (державні або муніципальні органи влади); договірна основа концесії; поворотність предмету концесії; платність концесії [12, с. 40].

Дослідивши історичні аспекти розвитку концесії, виділимо чотири етапи, характеристику яких наведено в табл. 1.

Для забезпечення зацікавленості приватних партнерів у співпраці з державою в рамках проєктів державно-приватного партнерства необхідно визначити наявність високої вірогідності отримання ними істотної вигоди від інвестованих коштів. Тому в основу проєкту ДПП має бути покладена ефективність ланцюга «інвестиції–збут–вигода», щоб визначити, наскільки ДПП може приваблювати приватного партнера і чи можна створити конкуренцію серед потенційних приватних партнерів, щоб обрати найбільш адекватного кандидата на конкурсних засадах. Аналіз зарубіжної практики співпраці сторін у рамках проєктів ДПП доводить, що найпоширенішою моделлю є концесійні угоди BOT (Built–Operate–Transfer – будувати–експлуатувати–передавати), перелік видів робіт за якими наведено в табл. 2.

Визначення виду концесійної угоди на підставі проведеного порівняльного аналізу їх економічної ефективності є ключовим аспектом для моделювання облікової політики господарських операцій, що виникатимуть у приватного партнера під час реалізації проєкту ДПП. Для розробки обліково-звітної системи, що забезпечить формування інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень для всієї сукупності учасників державно-приватного партнерства та інших учасників соціально-економічних відносин, необхідно визначитися зі складом об'єктів обліку відповідно до форми угоди, виду об'єкта та особливостей бізнес-процесів реалізації проєкту

державно-приватного партнерства у формі концесії, до яких відноситься придбання, виробництво, модернізація, передача в оренду, розподіл фінансових результатів від експлуатації об'єкта, сплата концесійних платежів.

Таблиця 1

Історичні етапи розвитку концесії

Період	Характеристика
1	2
Період Середньовіччя	Концесії надавали виключно у сфері надрокористування та отримали назву гірничих концесій. У цей період концесії мали односторонній (недоговірний) характер та були результатом прояву волі лише монарха, мали силу закону і надавалися за актами публічної влади, зокрема жалуваними грамотами, тому відносини концесіонера і концесієдавця будувалися на основі чіткої субординації (підпорядкування). Концесіонер мав право проявити свою волю лише в межах згоди чи незгоди із запропонованими умовами гірничої концесії, тобто прийняти концесію чи відмовитися від неї
Дореволюційний період (XIX ст. – 1917 р.)	Реалізація концесій відбувалася як на загальнодержавному, регіональному, так і на муніципальному рівнях. Поширеними були природоресурсні концесії, лише згодом концесії почали застосовуватися відносно об'єктів інфраструктури. Концесійна діяльність здійснювалася на договірній основі
Радянський період (1917–1937 рр.)	Цей період характеризувався існуванням переважно загальнодержавних концесій, оскільки, з одного боку, рішення про надання концесії приймав Головний концесійний комітет при РНК СРСР, а з іншого – концесії в той час мали за мету подолання економічної кризи та нарощування виробництва в різних галузях економіки країни. У цей період концесіонерів допускали до тих сфер господарювання, які становили виключну монополію держави. При цьому концесіонерами були переважно іноземні інвестори, проте в період непу не виключалася можливість надання концесій і вітчизняним суб'єктам господарювання. Здійснення концесійної діяльності в цей період показало, що метою залучення іноземного капіталу в економіку держави були інтереси її економічного розвитку, подолання економічної й технічної відсталості. Крім того, це сприяло залученню твердої валюти, зростанню надходжень до бюджету у формі часткових відрахувань від обороту та інших доходів, додатковому насиченню внутрішнього ринку, зменшенню безробіття, поліпшенню платіжного балансу тощо

Продовження таблиці 1

1	2
Сучасний період (1992 р. – до сьогодні)	Прийняття Закону України «Про іноземні інвестиції», який передбачав можливість залучення іноземних інвестицій на концесійній основі. Об'єктом концесії в той час були переважно природні ресурси. Ключові зміни в правовому регулюванні концесійних відносин відбулися в 1999 р. та 2003 рр., коли були прийняті Закон України «Про концесії» та Господарський кодекс України

Примітка. Складено за [2; 13].

Таблиця 2

Аналіз видів концесії в рамках проєктів ДПП

Вид концесії в рамках ДПП	Вид робіт за проєктом								
	Проєктні роботи	Будівельні роботи	ПП володіє об'єктом	ДП володіє об'єктом	Експлуатація об'єкта	Фінансування	Управління	Надання в оренду	Передача об'єкта ДП
BOOT (build–own–operate–transfer)		+	+		+				+
DBOT (design–build–operate–transfer)	+	+	+		+				+
BOO (build–own–operate)		+	+		+				
BLT (build–lease–transfer)		+							+
DBFO (design–build–finance–operate)	+	+				+			+
DCMF (design–construct–manage–finance)	+	+				+	+		

Крім того, «особливий вплив на структуру та властивості об'єктів бухгалтерського обліку операцій за договорами концесії чинить галузева специфіка, тобто сфера реалізації проекту державно-приватного партнерства» [7, с. 326]. Отже, згідно з обраним напрямом дослідження, під час визначення об'єктів облікового відображення проектів ДПП у формі концесії у сфері туризму та відпочинку доцільно вбудовувати в облікову систему інструменти та реєстри, що дозволять оцінити не лише економічну ефективність реалізації проекту, але й соціальний ефект на рівні регіону та країни загалом. Тому підприємствам, які надають суспільні послуги, пов'язані з експлуатацією та утриманням об'єкта концесії, доцільно впроваджувати облікові практики, що дозволяють оцінити нефінансові показники впливу діяльності підприємства на екологію регіону, рівень зайнятості та культурний рівень населення.

Висновки. Проекти державно-приватного партнерства, незважаючи на переваги такої форми залучення приватних інвестицій для забезпечення певних екологічних, соціальних та економічних вигод для суспільства, усе ще недостатньо ефективно використовується вітчизняними суб'єктами господарювання. Найбільш розвинутою, перспективною та комплексною формою партнерства за рахунок довгострокового характеру є концесія, яка дозволяє учасникам здійснювати стратегічне прогнозування та планування своєї діяльності, диверсифікувати ризики, що сприяє підвищенню життєдіяльності проектів ДПП. Разом з тим облікове відображення операцій в рамках концесійної угоди має певні особливості.

Моделювання адекватної системи обліку господарських операцій у рамках реалізації концесійних угод насамперед залежить від визначення об'єктів обліку відповідно до форми угоди, виду об'єкта та особливостей бізнес-процесів реалізації проекту державно-приватного партнерства у формі концесії, до яких належать придбання, виробництво, модернізація, передача в оренду, розподіл фінансових результатів від експлуатації об'єкта, сплата концесійних платежів. За виділеними об'єктами обліку концесійних угод необхідно сформулювати робочий план рахунків з введення спеціальних рахунків обліку доходів та витрат від реалізації проекту ДПП або розробити систему аналітичного обліку відповідних операцій. Крім того, важливою умовою підготовки якісних інформаційних ресурсів управління проектами ДПП є організація документування, що потребує розробки форм документів первинного обліку та реєстрів для систематизації інформації за кожним проектом.

Список джерел інформації / References

1. Проєкти державно-приватного партнерства <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=d8dfdda6-434c-435e-8de3-44f23d101f7a&tag=ZagalniiOgliadDerzhavno-privatnogoPartnerstva>

2. Ковальчук В. В. Концесія як форма реалізації проєктів державно-приватного партнерства: загальна характеристика об'єкта бухгалтерського обліку / В. В. Ковальчук // ВІСНИК ЖДТУ. – 2019. – № 1 (87). – С. 83–91.

Kovalchuk, V. (2019), “Concession as a form of implementation of public-private partnership projects: general characteristics of the object of accounting”, *bulletin of ZhSTU* [“Kontsesiia yak forma realizatsii proektiv derzhavno-pryvatnoho partnerstva: zahalna kharakterystyka obiekta bukhhalterskoho obliku”, *Visnyk ZhDTU*], No. 1(87), pp. 83-91.

3. Комарницька Г. О. Вітчизняний досвід державно-приватного партнерства в умовах розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності / Г. О. Комарницька // Причорноморські економічні студії. – 2019. – № 44. – С. 43–48.

Komarnytska, G. (2019), “Domestic experience of public-private partnership in terms of development of investment and innovation”, *Black Sea Economic Studies* [“Vitchyzniani dosvid derzhavno-pryvatnoho partnerstva v umovakh rozvytku investytsiino-innovatsiinoi diialnosti”, *Prychornomorski ekonomichni studii*], No. 44, pp. 43-48.

4. Петрова І. П. Поняття державно-приватного партнерства: оцінка зарубіжних і вітчизняних визначень / І. П. Петрова // Вісник економічної науки України. – 2014. – № 3. – С. 88–99.

Petrova, I. (2014), “The concept of public-private partnership: an assessment of foreign and domestic definitions”, *Visnyk ekonomichnoi nauki Ukrainy* [“Poniattia derzhavno-pryvatnoho partnerstva: otsinka zarubizhnykh i vitchyznianiynkh vyznachen”, *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*], No. 3, pp. 88-99.

5. Рудейчук С. В. Сутність та характеристика публічно-приватного партнерства в Україні: обліковий вимір / С. В. Рудейчук // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2018. – Вип. 2 (40). – С. 54–58.

Rudeichuk, S. (2018), “The essence and characteristics of public-private partnership in Ukraine: accounting dimension”, *Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis* [“Sutnist ta kharakterystyka publichno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini: oblikovyi vymir”, *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*], Vol. 2 (40), pp. 54-58.

6. Никифорок О. І. Державно-приватне партнерство: інституціональне середовище для розвитку та модернізації інфраструктури України / О. І. Никифорок, Ю. В. Гусев, Л. Ю. Чмирьова // Економіка і прогнозування. – 2018. – № 3. – С. 79–101.

Nykyforuk, O., Husiev, Yu., Chmyrova, L. (2018), “Public-private partnership: institutional environment for the development and modernization of the infrastructure of Ukraine”, *Economics and Forecasting* [“Derzhavno-pryvatne

partnerstvo: instytsionalne seredovyshche dlia rozvytku ta modernizatsii infrastruktury Ukrainy”, *Ekonomika i prohnozuvannia*], No. 3, pp. 79-101.

7. Свірко С. В. Ідентифікація об’єктів бухгалтерського обліку операцій за договорами концесії / С. В. Свірко, В. В. Ковальчук // Проблеми економіки. – 2018. – № 4. – С. 325–329.

Svirko, S., Kovalchuk, V. (2018), “Identification of objects of accounting of operations under concession agreements”, *Problems of economy* [“Ідентифікація об’єктів бухгалтерського обліку операцій за договорами концесії”, *Problemy ekonomiky*], No. 4, pp. 325-329.

8. Про державно-приватне партнерство [Електронний ресурс] : Закон України від 1 лип. 2010 р. № 2404-VI. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

[“Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo”: Zakon Ukrainy vid 1 lyp. 2010 r. № 2404-VI], available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

9. Біла І. С. Світовий досвід державно-приватного партнерства / І. С. Біла, Е. І. Іллічова // Вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського. – 2018. – Вип. 21. – С. 126–129.

Bila, I., Illichova, E. (2018), “World experience of public-private partnership”, *Bulletin of the Nikolaev National University named after VO Sukhomlinsky* [“Svitovyi dosvid derzhavno-pryvatnoho partnerstva”, *Visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu im. V.O. Sukhomlynskoho*], Vol. 21, pp. 126–129.

10. Державно-приватне партнерство як механізм реалізації нової регіональної політики: можливості застосування та практичні аспекти підготовки і впровадження інвестиційних проєктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf

[“Derzhavno-pryvatne partnerstvo yak mekhanizm realizatsii novoi rehionalnoi polityky: mozhlyvosti zastosuvannia ta praktychni aspekty pidhotovky i vprovadzhennia investytsiinykh proektiv”], available at: http://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf

11. Про концесію [Електронний ресурс] : Закон України від 3 жовтня 2019 р. № 155-IX. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20>

[“Pro kontsesiiu”: Zakon Ukrainy vid 3 zhovtnia 2019 r. № 155-IX], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20>

12. Попович Д. В. Державно-приватне партнерство: світовий досвід та перспективи для України / Д. В. Попович // Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. – 2015. – Вип. 10, ч. 1. – С. 39–42.

Popovych, D. (2015), “Public-private partnership: world experience and prospects for Ukraine”, *Scientific Bulletin of Kherson State University. Economic Sciences* [“Derzhavno-pryvatne partnerstvo: svitovyi dosvid ta perspektyvy dlia Ukrainy”, *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ekonomichni nauky*], Vol. 10, Part 1, Pp. 39-42.

13. Ярошенко Л. Л. Концесія як спосіб розвитку транспортно-логістичної інфраструктури в Україні / Л. Л. Ярошенко // Молодий вчений. – 2016. – № 12.1. – С. 1041–1044.

Yaroshenko, L. (2016), "Concession as a way of development of transport and logistics infrastructure in Ukraine", *Young scientist* ["Kontsesiia yak sposib rozvytku transportno-lohistychnoi infrastruktury v Ukraini", *Molodyi vchenyi*], No. 12.1, pp. 1041-1044.

Долгопол Ніна Юрїївна, асп., кафедра фінансів та обліку, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0990528865; e-mail: ninadolgopol@i.ua.

Долгопол Нина Юрьевна, асп., кафедра финансов и учета, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: 0990528865; e-mail: ninadolgopol@i.ua.

Dolgopol Nina, postgraduate student of the Department of Finance and Accounting, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0990528865; e-mail: ninadolgopol@i.ua.

DOI: 10.5281/zenodo.3932713

УДК 658.81-044.337

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДУ ДО СТВОРЕННЯ МЕТОДИК АУДИТУ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Г.Р. Верзілова

Розглянуто способи вдосконалення методики аудиту маркетингової діяльності. Обґрунтовано складові методичного забезпечення аудиту маркетингової діяльності (чинники, об'єкти, процедури, методи, забезпечувальні компоненти). Запропоновано логічно-структурну модель розробки методик аудиту маркетингової діяльності, що інтегрує бухгалтерський, галузевий, юридичний та спеціальний підходи. Доведено доцільність алгоритмізації їх складових для забезпечення оперативності аудиту маркетингу.

Ключові слова: маркетингова діяльність, аудит, методика, складові методики, джерела інформації.